



Parashat Bo **Hardening Pharaoh's Heart** **Rabbi Shai Finkelstein**

שמות פרק י פסוק א

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פַּרְעֹה כִּי-אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת-לְבָבוֹ וְאֶת-לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׂתִי אֶתְנִי אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ:

שמות רבה (וילנא) פרשת בא פרשה יג

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פַּרְעֹה, הֵה"ד (משלי כז) כּוֹבֵד אֶבֶן וְנֹטֵל הַחֹל וְכַעַס אוֹיִל כִּבְד מִשְׁנִיָּהִם.

A stone has weight sand is heavy But a fools vexation outweighs them both.

שאל אבנימוס הגרדי (חייט) את רז"ל אמר להם הארץ היאך נבראת תחלה, אמרו לו אין אדם בקי בדברים אלו אלא לך אצל אבא יוסף הבנאי, הלך ומצאו שהוא עומד על הקרוי אמר לו שאלה יש לי לשאול אותך אמר לו איני יכול לירד מפני שאני שכיר יום אלא שאל מה תבקש, אמר ליה היאך נבראת הארץ תחלה, אמר ליה נטל הקדוש ברוך הוא עפר מתחת כסא הכבוד וזרק על המים ונעשה ארץ וצורות קטנים שהיו בעפר נעשו הרים וגבעות שנא' (איוב לח) בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו, וברור הוא הדבר באזני בני אדם שנאמר כובד אבן ונטל החול, מהו כובד אבן מי שהוא רואה את ההרים ואת הגבעות אינו אומר היאך ברא הקדוש ברוך הוא את אלו, מהו ונטל החול אלא החול שהמים עומדים עליו למעלה והוא נתון מלמטה והוא נושא אותם.

אמר הקדוש ברוך הוא יקרה היא בעיני בני אדם ורואין כאלו יגיעה היא לפני ואינה יגיעה שנא' (ישעיה מ) לא ייעף ולא ייגע, במה אני יגע במי שהוא מכעיס לפני בדברים בטלים כד"א (מלאכי ב) הוגעתם ה' בדבריכם, הוי וכעס אויל כבד משניהם.

ד"א כובד אבן אמר הקדוש ברוך הוא כבדתי את ישראל בעולם שנקראו אבן כמה דתימא (בראשית מט) משם רועה אבן ישראל, ונטל החול אלו ישראל שנמשלו לחול שנאמר (הושע ב) והיה מספר בני ישראל כחול הים, שנטלתי אותם בעולם ואמרתי (זכריה ב) כל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו, ר' יהושע אומר תקון סופרים הוא עיני כתיב, ועמדו והכעיסו לפני ובקשתי לכלותן ולהשליכן מעל פני, ואמרתי בשביל פרעה הרשע שלא יאמר לא היה יכול להצילן ועמד עליהן והרגן, הוי וכעס אויל כבד משניהם, הוי כי אני הכבדתי את לבו.

משלי פרק כז

כְּבֹד־אָבֶן וְנֹטֶל הַחֹל וְכַעַס אוֹיֵל כְּבֹד מְשֻׁנִּיָּהֶם:

מצודת דוד משלי פרק כז פסוק ג

כובד - הנה האבן יש לה כובד רב וגם החול משאו רב אמנם כעס האויל כבד לשאת ולסבול יותר משני אלו כי מחסרון הדעת ירבה לכעוס:

איוב פרק לח פסוק לח

בְּצַקַּת עֶפְר לְמוֹצֵק וְרִגְבִים יִדְבְּקוּ:

רש"י איוב פרק לח פסוק לח

בצקת עפר - ביום שיצקתי עפר:

למוצק - ליסוד עולם באמצעיתו:

ורגבים ידובקו - סביבותיו לצדדין עד כי נתמלא ארכו ורחבו:

ישעיהו פרק מ פסוק כח

הלוֹא יִדְעֶתָ אִם-לֹא שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם יְהוָה בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִיעָף וְלֹא יִיגַע אֵין חֶקֶר לְתַבּוֹנָתוֹ:

מלאכי פרק ב פסוק יז

הוֹגַעְתֶּם יְהוָה בְּדַבְרֵיכֶם וְאַמַּרְתֶּם בְּמֶה הוֹגַעְנוּ בְּאַמְרֵכֶם כֹּל-עֲשֵׂה רַע טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה וּבָהֶם הוּא חֹפֵץ אוֹ אִיֵּה אֱלֹהֵי הַמְּשַׁפֵּט:

מלבי"ם מלאכי פרק ב פסוק יז

הוגעתם את ה' בדבריכם. אחר שהוכיחם על רוע המעשים בא להוכיחם על רוע מחשבותם במחשבת מינות וכפירה. אומר אתם מיחסים יגיעה אל ה' כאילו יש לאות ויגיעה לפניו ואינו יכול להשגיח על פרטי המעשים לשלם לכל איש כמפעלו. ומפרש באמרכם כל עושה רע טוב בעיני ה' ר"ל אתם מביאים ראייה משלות הרשעים ויסורי הצדיקים שאין השגחה ואין דין וחשבון, כי תאמרו שבע"כ צ"ל אחת משתי אלה או שיש השגחה רק שעושה רע טוב בעיני ה' ולכן אין מעניש את העושה הרע. או, אחר שזה שקר. יקשה איה אלהי המשפט. ולמה לא יעניש את העושה רשעה כפי המשפט והצדק.

הושע פרק ב פסוק א

וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא-יִמָּד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר-יֹאמַר לָהֶם לֹא-עָמִי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל-חַי:

זכריה פרק ב פסוק יב

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אַחַר כְּבוֹד שְׁלַחְנִי אֶל-הַגּוֹיִם הַשְּׁלֵלִים אַתְּכֶם כִּי הִנֵּגְע בְּכֶם נִגַע בְּכַבֵּת עֵינֹו:

רש"י זכריה פרק ב פסוק יב

אחר כבוד - אחר כבודכם אני שלוח להגדיל לכם כבוד ומדרש אגדה אחר כבוד אחר שאשלם לעשו כבוד שכיבד את אביו: